

ОСТАННІ НОВИНИ

- 14:08** **ЧС-2024: результати та відслідковує матчі, розклад телекраслицей в Україні**
- 14:06** **Вже має козир: ставлення Трампа до війни в Україні суттєво змінилося**
- 14:06** **Елвіза Су-24М розбився на Іммануїлівці**
- 14:06** **Суд розгляне скаргу на закриття справи про смертельну ДТП за участі детектива НАБУ. — 3МІ**
- 14:06** **Літній печиваковий пафет: незвично і неймовірно смачно**
- 14:06** **«Порібно мати надію»: Альє Баденів знає,а, чоо боється як батько свого дитей**
- 14:06** **«Бути толерантним до толерантних — проста формула виживання»: психологія про бесидля, яке запусає**

«Щоб бачили ціну своїй байдужості»: німецьких військовополонених і нацистів змусили дістати з ям тіла закатованих в'язнів концтабору й поховати

Лариса КРУПІНА, «ФАКТИ»

Наприкінці Другої світової війни гітлерівській Німеччині катастрофічно бракувало пального для танків і літаків, і нацисти гарячково шукали вихід. У Швабських Альпах геологи знайшли достатні запаси сланцю Posidonia, придатного для переробки на синтетичне паливо. Терміново почали розробку пластової нафти. Так виник проєкт «Операція «Густеля» (Unternehmen Guste).

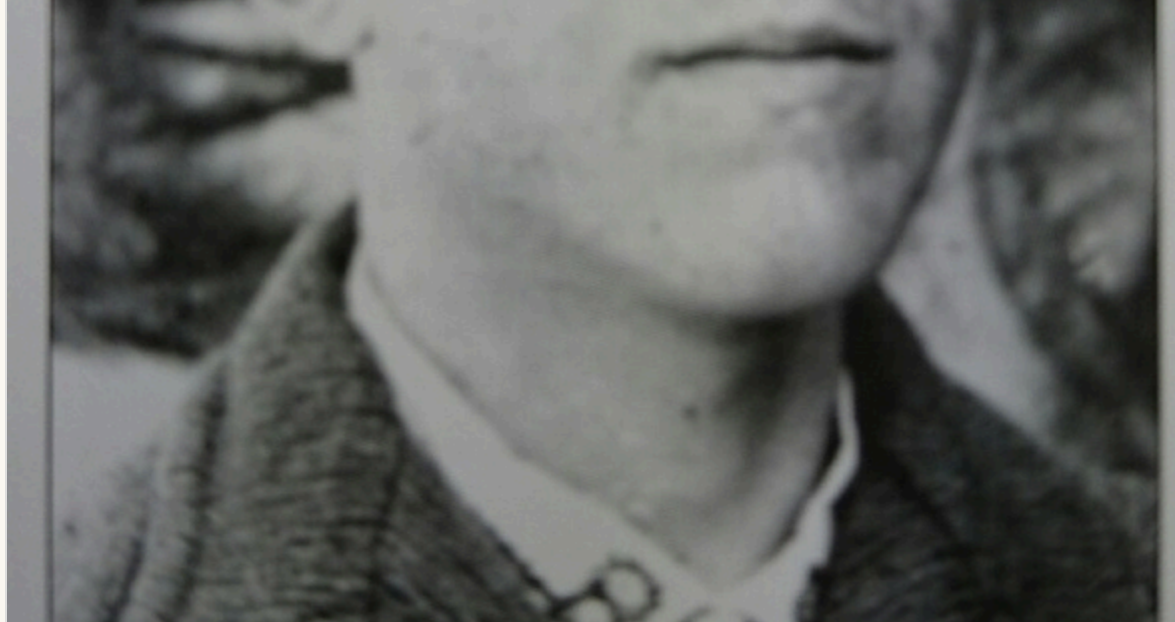
Це було кодовою назвою промислового комплексу з десяти заводів, які стали зводити з вересня 1944 року в німецькій землі Баден-Вюртемберг, уздовж залізничної лінії Тюбінген — Балінген — Ротвайль. Військові загопи охорони нацистської партії (СС) і особисто Герман Герінг брали участь у проєкті. На будівництво дали два-чотири місяці. Крім хіміків, техніків, інженерів і будівельників, на кожному будмайданчику не вистачало ще близько 500 робітників. Вихід знайшовся швидко: на околицях тихих патріархальних містечок з тисячолітньою історією, унікальною природою та архітектурою, які надихали художників і поетів, стали швидко організовувати новий концтабори. А що? Одні іншому не завважало.

«В Гестапівській тюрмі Neue Bremm жертву вибрали довільно й топили у ставку»

До одного з таких таборів масштабного пального проєкту «Операція «Густеля» і потрапив Василь Володько з села Широка Долина Полтавської області. В Червону армію дрібненького (160 см зросту) Василя не взяли, а евакуювати не встигли. І 17-річний хлопець разом з іншими комсомольцями став підлітково розкладає витягнуті листки та голпати на території окопаної з життя 1941 року Полтавщини. Його затримали та відправили на примусові роботи до Німеччини, на вугільні шахти в Саарбрюккен.

У травні 1944 року Вася утік з робочого табору. Його схопили й кинули в одну з найпокрутіших в'язниць Neue Bremm, в тій самій землі Саарланд. Це була «розширена поліцейська тюрма» для чоловіків і жінок, де «вдівбували покарання» борці з нацизмом, французькі бранці, промадники Радянського Союзу та Польщі, яких пригнали на примусові роботи, військовополонених різних країн.

— Мене помістили в «стоячий бункер» розміром 50 см х 60 см і висотою два метри, — згадував Василь Володько. — Ні їжі, ні води, ні повітря, ні туалету. Випорожнювалися під себе. Багато хто божеволів. І навіть якщо ти не помирав у «стоячому бункері», далі в тебе був шанс зробити це біля табірної ставка-резервуара для засиня пожежі.

У червні 1943 року Василя Володька вивезли на примусові роботи до Німеччини

Улюбленою розвагою гітлерівців було годинами ганяти в'язнів навколо ставка, навісивши на них мішки з цеглом, змушуючи стрибати «по-жаб'ячому». Тих, хто падав, били шлангами або мийками та втоплювали чобітьми в багнюку, ламаючи хребці. Хтось з ув'язнених мав повякати. Якщо він залізши в «стоячий» бункер, жертву обирали довільно й топили у ставку. Якщо нещасний в останній відчайдушній спробі виправ з води, його били дерев'яною жердиною по голові.

Читайте також: У росії виявили табір, де полонених українців «перевиховують» тортурами

2004 року у своїй доповіді керівник Державного центру політичної просвіти землі Саар доктор Бурхад Йеллонек писав:

«78-річний українець Василь Володько, колишній бранець, який пережив ці трагічні події, за слобами репортера, який випадково його зустрів на території табору (жертв нацизму запрошували до Німеччини на меморіальні заходи. — Авт.), не міг пригадати ні ідентичні на йдику боці вулиці, ні існування жіночого табору, але коли він дійшов до Losselstein (ставка для засиня воєно), то присів навпочіпки, схватив руки за голову та зробив кілька стрибків уперед. За який мить він здавав прізвисько свого мучителя...»

«Колі в концтаборі когось страчували, усіх нас виганяли з бараків дивитися на агонію повішених»

Гестапівська в'язниця Neue Bremm, де українців багато років по тому вразив своєю розповіддю німецького репортера, була другим місцем його ув'язнення після робочого табору в Саарланді. Третім став штрафний табір Нацвайлер-Штрутоф, за 50 кілометрів від Страсбурга. Це був єдиний на території Франції нацистський концентраційний табір, найздахвіщий з таборів Третього рейху.

— У Нацвайлері стояли дві шибениці. Коли когось страчували, всіх нас виганяли з бараків і ми мали дивитися на агонію повішених, і засвоювати урок, що з нами теж так буде, якщо щось зробимо не те, — згадував колишній в'язень.

Щоб будівництво паливних заводів для проєкту «Операція «Густеля» і робота на них йшла швидше, у Німеччині, на землі Баден-Вюртемберг, побудували філії Нацвайлера: Шомберг, Шорцінген, Даутмерген, Цепфенхан та інші, загальною сім таборів.

— Якщо ти бачив, як побудували обладнання для виробництва ракет «Фау», — розповідав Василь Павлович журналістам. — Робота по коліно у воді. Ноги опухли. Відкривали рани. Два тижні відлежався в ревір, приміщення для непрацездатних, де практично нас не лували, але доглядати не працювали. Потім нова робота — добували сорони камені. Ми зробили їх, подавали термічному розкладанню і так добували паливо для танків і літаків.

Одного разу хлопець знепритомнів і його з Нацвайлера відправили працювати на кухню у філію — концтабір Шомберг. Ледь одужав — знову повернули на фабрику з виробництва пального.

Перші шість місяців концтабором Шомберг командував Йозеф С'юз на прізвисько Зак-Зак — черговий його ризик уривчасту манеру говорити. В'язні Зак-Зак називав «чужими швицками на здоров'я тіла німецького народу». І ставив до них відношення Від голоду, холоду, хвороб і терору в таборі загинуло понад 300 ув'язнених, точну кількість з'ясувати сьогодні неможливо. Решта таборів «Густеля» були антрощи на кращих, точні цифри націонал-соціалісти визнали проєкт «Операція «Густеля» неефективним і нерентабельним. Загублені життя ув'язнених втрачати не вважалися.

З табору Шомберг у жовтні 1944 року виснаженого, хворого Василя Володька відправили в Дахау.

Це був найстаріший концтабір нацистської Німеччини, який розпочав безперервну роботу з 1933 року. І де з 200 000 в'язнів загинули 41,5 тисячі осіб. Кажуть, на виборх 1933 року майже все населення Дахау, містечка неподалік від Мюнхена, проголосувало проти Гітлера. Фюрер затамував злість і, прийшовши до влади, видав наказ побудувати поруч із містом табір смерті так, щоб жителі постійно відчували запах спалених тіл і бачили дим крематорію.

— У Дахау люди не витримували тортур. — згадував Василь Павлович. — Кидалися на дріт під струмом, вихалися в бараках. Це вважалося не так страшно, як медичні експерименти. Наприклад, людину занурювали у крижану ванну, не даючи їй виплюсти, і практично потопельника в останню мить висмикували з води й кілали помил двох ув'язнених жінок, які, за задумом «експериментаторів», мали своїми тілами відіравати прут. Оскільки чи ні?

«У Дахау в баракі, розрахованому на 500 місць, жили 2000 осіб»

— У Дахау мене визнали непридатним до роботи, — згадував український бранець. — Відправили в карантинний блок окупували свої черги в крематорії. Але почалася епідемія тифу. Черга рухалася повільно: треба було спочатку спалити померлих від тифу. Так дотягнули до кінця квітня 1945 року. Смертником послаблення не було: підбом о п'ятій ранку, ішуквання, переключ. У баракі, розрахованому на 500 місць, мешкали 2000 осіб.

Наприкінці війни гітлерівці, намагаючись приховати сліди своїх злочинів, за три дні до визволення табору військами союзників, 26 квітня 1945 року, погнали в'язнів Дахау на «Марш смерті», переміщаючи їх до таборів усередині Німеччини. 7000 людей, на останньому подиху, рухалися на південь, до озера Тегернзее. Пройти треба було 80 кілометрів.

— Нас вели під охороною з собаками, — розповідав Василь Павлович журналістам. - Сім тисяч скелетів, обтягнутих шкірою. Ми не їли, пила з калож. Під час «Маршу смерті» охоронці багатьох убили. Багато хотів і вже не зміг підійнятися. Я теж умир. Охоронці крикнули: «Вийшли!» («Бегали»). Ви було вже опустив приклад мени на голову, але в цей момент із хвіртки будинку вибігли німецькі дітвчак. Зупинилися як укупані та стали на нас дивитися. Це мене врятувало: він не став убивати при дітвчак. Вилаяв і пішов далі, а я втратив свідомість... Не знаю, скільки так пролежав. А 1 травня мене підібрали американські солдати.

Я мі померти багало разів: і в Neue Bremm, і в Нацвайлер-Штрутоф, і в таборах Кохем-Брумтліт, Шомберг або Дахау... Але вижив. Коли у мене після прибуття до Радянського Союзу люди «в орванка» почали запитувати: «Я ж як так вижив?»... Я відповів: «Сам не знаю». Але лували ще довго: хворе серце, ноги, кричав ночами...

Після війни Василь Павлович працював агрономом. Закінчив Полтавський інститут, а коли одружився, що це не його, працює у Львівській політехнічній на спеціальність «Автоматостраль». Одружився, народилася донька. Будував дороги по всьому Радянському Союзу, захистив дисертацію. Завоював 15 знахідок і 30 наукових праць. Став автором книги «Використання відходів виробництва полімерів у дорожньому будівництві» (1967 рік).

Шість концтаборів не зламали колишнього в'язня Володимира Володька

З 1968 до 1999 року працював у «ДерждорНД» завідувачем лабораторії, завідилом будівництва доріг з промислових відходів, провідним науковим співробітником.

«ДерждорНД», головна науково-дослідна установа України з питань будівництва, ремонту та управління автомобільних і транспортних споруд, на своєму сайті називає Василя Володька видатним ученим, «легендою української дорожньої науки часів СРСР». У жовтні 2023 року йому виповнюється 99 років.

Колішньому в'язню зараз 98 років

Читайте також: «У козо починалися галекцинації, ті незабаром помирали»: в Києві відкрилася виставка про те, як окупували майже місяць тримали у підвалі ціле село

Німецькі військовополонені та члени нацистської партії розкривали могили закатованих в'язнів і укладали остани в труни

Тривалий час тема покаяння замовчувалася: німці не горіли бажанням вирухити ганебні сторінки своєї історії. У 1950-х роках у Баден-Вюртемберг, на місці колишніх сланцевих кар'єрів і фабрики, були посаджені ліси, і руїни заводських приміщень зникли з поля зору. Здавалося, фабрика, де загибли 520 осіб, 30 чоловік вряду. Працьке преса. Цього разу промовці говорять і про агресивну війну росії в Україні. Про те, що «жакх німціньної війни нагадують ім історії інших рдин під час нацистського правління». Цього разу на зустрічі вже немає нікого з колишніх в'язнів: троє людей, які залишилися в живих, не змогли адекватно за станом здоров'я.

Родичі в'язнів їдуть меморіальною тропкою «Еккервальд»

— Але важливо зберігати пам'ять про страждання жертв націонал-соціалістів, навіть якщо сьогодні більше немає, — каже голова ініціативної групи «Меморіал Еккервальд» Бригітта Маркварт-Шаф.

На цвинтарі концтабору Шомберг, на стендах із фотографіями впадає в око одне фото. Черга з похмурих людей, які носять запліднені у ями з трупами. Фотографія 1945 року в концтаборі Шорцінген, де загибли 520 осіб, 30 чоловік вряду. Працьке преса. Цього разу промовці говорять і про агресивну війну росії в Україні. Про те, що «жакх німціньної війни нагадують ім історії інших рдин під час нацистського правління». Цього разу на зустрічі вже немає нікого з колишніх в'язнів: троє людей, які залишилися в живих, не змогли адекватно за станом здоров'я.

Перше, що побачила французька окупаційна влада після закінчення війни, — вирішила гідно поховати убитих трупів. Після цього життям навколишніх населених пунктів сказали принести лляну тканину, щоб длія ексгумації загорнуті останки й поховати в простих трунах в окремій могилі. На місці ексгумації привезли німецьких військовополонених і членів нацистської соціалістичної партії, посадовців їх у колишньому концентраційному таборі. Вони повинні були під надглядом доставати тіла з ям, укладати в труни та переносити до нових місць поховання.

На ексгумацію настійно рекомендували прийти бургомістрам, чиновникам, пасторам, учителям і місцевому шкільству з Шорцінгена, щоб «отримали уявлення» про «жакх злочини». За свідченнями очевидців, черга була довгою. У робочій тиші, запрошени йшли верхочку поєз розкривати поховання жертв таборів операції «Густеля». Немов прочитавши свої думки, Хельга Ханіш, одна з членів ради директорів меморіального комплексу «Еккервальд», дивлячись на фото, каже:

— Я хочу, щоб у вашій країні після війни було б точно так само. Щоб на місці злочину були присутні безпосередні злочинці, щоб вони дивилися в очі своїм убитим жертвам, а байдужі бачили ціну своєї байдужості...

1 липня 1945 року капітан Андре Бессі, французький військовий губернатор, хотів раєт, опублікував доповідь під назвою: «Témoignage pour la postérité - SCVIE SSS — rasoté par seux chi ont vu»: «Свідчення для нащадків — злочини СС — розказані тими, хто це бачив».

У нас у світах зараз усі країна.

Авторка дякує керівництву та членам ради директорів Меморіальної ініціативи Еккервальда Бригітта Маркварт-Шаф, Willi Koch, Louise Salmer і Helga Hanisch за допомогу в підготовці матеріалу. У статті були використані матеріали сайту eskkerwald.de.

Раніше «ФАКТИ» розповідали про те, що рашисти перетворюють окопані території на концтабір, для цього вони мають намір створити в чотирьох областях України депортації в'язнів.

На фото у заголовку: Дваєа черга німецьких бургомістрів, пасторів, учителів, чиновників і місцевой знаті до трун з останками замордованих в'язнів концтабору

Читайте нас у Facebook

Друкувана версія Лист редакторів Поскаржитися

Поділитися 0 Поділитися Твітнути

ЗАРАЗ ЧИТАЮТЬ

- Як правильно використовувати капсули для вагони поховати та корони лайфхаки
- Телесні — історія та досвід. Стриптізі — «Вісник Бісера» та праскромні Володими — «Судь та пробудження: Таро прогнозу на 17 червня
- Гід для українців різно парадоксів: тарифи зростають вже ще сьогодні
- Українці закупають електричні авто: донній лінійний електрокар, який стоїть менше, ніж новий автомобіль

Новини партнерів

Мапа сайту Навиган Україна Політика Гроші Політ	Світ Преса Ліній Сторі Фейтбол	Культура Шоу-бізнес Музика Супергерої Стиль життя	Київ Людя та зарп Життєві сторі 25 років повоєн	Історія сучасності Наука та технолоії Кризу словознав Забайтіть у Фейтс	Інтерв'ю Гороскоп Кризу словознав Фотобайт Політ
---	---	--	---	---	---

Реклама | Партнерства | Контакти | Привітання і привітання | Правила користування сайтом fakty.ua

© 1997–2024 «ФАКТИ» та «Інтернет»
Усі права на матеріали сайту захищені та належать до законодавства України.
Матеріали на сайті розміщені під ліцензією «Рівність», а також розміщені ліцензією «Рівність» у власній редакції та мають інформаційно-корисний характер.

ПОПУЛЯРНЕ

- Українські пенсіонери не чекають на свої пенсії 40 років: суд поставив країну у стращ про скандальну постанову уряду
- Археологічна сенсація: унікальні шахми та позв скофської доби, яким більше 2500 років, знайдені на Більському гордішчі
- «Вона мучить мене вже багато років»: татариця загубила діна Радя, який кинув виклик США і СРСР, не розкірмат і черх 40 років
- «Я стріляв по машині з лазероо „Z“, але вигадал, що там були цивільні, аби тілкимі промикав мене кахується колишній полонений «азовець» наливав янину «Ожрацька»
- «Після вчлвання „Шахедд“ з-під завалів ми витягли десь 15 осіб «котів» волонтери спільно «Білім кавамі» допомагають постраждалим людям

Політ 17.09.26, «Ін»
+14%
Київ: 18.3% темп
Львів: 17.9% темп
Львів: 17.9% темп
Львів: 17.9% темп

БІЛЬШЕ У РОЗДІЛІ

- Головне Євангеліє Східного собору опинилося у колекції мажариста пугна: у Києві презентували дослідження про викрадені в Україні цінності
- Вбивця мав з собою два зображення Петлери, але спитав: «Чи Петлери?» — і гідля ствердно відповів позав стріляти: 100 років тому загинув Ліфур УНР
- Сандичини соборів розвіваю в ашчю з куліями, але ексельдія знала, де її шукати: в Києві презентували факсиміле Турецького Євангелія XI століття
- Мазепа зустрічався з королем Швеції у селі, де сталося диво: у Києві відкрилася виставка, експонат якої має до цього причетність
- Поки одні дискутували, як назвати український парламент, письменники вкотре зазвіль опублікували оголошення про створення Центральної Ради